

Verslag beoordelingscommissie Lemster Bokking 2018,

Door de Stichting Dorpsbehoud Lemsterland wordt één keer per twee jaar een prijs toegekend aan een persoon of instelling die zich bijzonder heeft ingespannen voor het behoud of herstel van historische dorpsgezichten in de voormalige gemeente Lemsterland.

Deze onderscheiding draagt de naam “De Lemster Bokking” en bestaat uit een speciaal voor dit doel gemaakte sculptuur van een bokking gegoten in brons. Het ontwerp is van de Lemster kunstenaar Simone van der Berg. De uitreiking van de Lemster Bokking 2018 zal plaats vinden op vrijdagavond 7 september in een bijeenkomst in de Hervormde kerk.

Stichting Dorpsbehoud Lemsterland heeft aan een externe onafhankelijke commissie opdracht gegeven om een voordracht te doen aan het bestuur van de stichting. Hieronder volgt het verslag van de beoordeling en de aanwijzing van nominaties. De winnaar wordt op het moment van de uitreiking bekend gemaakt.

Samenstelling beoordelingscommissie:

Stichting Dorpsbehoud Lemsterland heeft hûs en hiem, welstandsadvisering en monumentenzorg wederom gevraagd om een beoordelingscommissie te vormen. De samenstelling is ten opzichte van 2016 ongewijzigd en is als volgt:

Marc A. Visser, directeur hûs en hiem (voorzitter)

Gertjan Timmer, monumentenadviseur hûs en hiem (secretaris)

Werkwijze:

Stichting Dorpsbehoud Lemsterland heeft de beoordelingscommissie bij aanvang een lijst met een aantal objecten aangeleverd, die in aanmerking komen voor beoordeling. Een openbare oproep in de lokale media ging daaraan vooraf. Op basis van deze informatie heeft de commissie in eerste instantie een schouw langs alle panden uitgevoerd, vervolgens een aantal bezocht en op basis daarvan uiteindelijk twee nominaties aangewezen. Uit deze nominaties is ook de voordracht geformuleerd voor de winnaar van de Lemster Bokking 2018.

Beoordelingscriteria:

Het reglement voor het toekennen van de Lemster Bokking biedt de commissie voldoende ruimte om een eigen invulling te geven aan de beoordelingscriteria. Doel van de onderscheiding is het belang van behoud van historische, beeldbepalende en daarmee waardevolle panden in Lemmer en omgeving, (de voormalig gemeente Lemsterland) bij een breder publiek onder de aandacht te brengen. Bij een aantal projecten is specifiek sprake van herbestemming, waarbij de monumenten een nieuwe functie hebben gekregen, waarmee het monument economisch rendabel in stand kan worden gehouden.

Er werd ook verschillende malen een opgave gedaan voor personen die zich hebben ingezet voor Lemmer in het algemeen. De prijs is echter specifiek gekoppeld aan het behoud en herstel van fysiek erfgoed. Daarom vallen deze aanmeldingen buiten het kader van de Lemster Bokking.

Het bijzondere is wel, dat er zoveel inwoners voordrachten hebben ingediend. Daaruit blijkt de betrokkenheid van de lokale gemeenschap voor de uitreiking van de "Lemster Bokking". Velen melden de herbestemming van het Lemster postkantoor aan. Omdat er aan dit pand nog volop wordt gewerkt komt dit prachtige monument echter niet in aanmerking voor de Lemster Bokking van dit jaar, maar wat in het vat zit verzuurt niet.

Succesvol behoud of herbestemming van een monument kan niet zonder een goed samenspel tussen initiatiefnemers, overheden, adviseurs, ontwerpers en bouwers. Monumentenzorg is dan ook vooral teamwork. Om succesvol te zijn bij het behoud van monumenten kunnen volgens de commissie aspecten als bevoegdheid, respect en doorzettingsvermogen niet ontbreken. Dit geldt in eerste instantie vooral voor de initiatiefnemers, die – zo blijkt uit deze editie - niet altijd ook eigenaar van het monument zijn. De Lemster Bokking is vooral een erkenning voor diegenen, die er vol voor gaan om een monument in stand te houden en er nieuw leven in blazen.

De beoordelingscommissie hanteert voor de editie 2018 de volgende criteria:

- Passievolle en respectvolle omgang met de historische waarde van het monument;
- Voorbeeldwerking en positieve uitstralingseffecten naar de directe omgeving;
- Meerwaardecreatie door herbestemming en toevoeging van maatschappelijke betekenis;
- Tactiliteit in materiaal- en kleurgebruik en in de uitvoering van (ambachtelijke) details.

Dit verslag bevat observaties en beschrijvingen van alle voorgestelde kandidaten. Ook aan de objecten die volgens het bestuur 'buiten mededinging' zijn voorgedragen wordt aandacht besteed. Op basis van de criteria draagt de commissie twee objecten als genomineerden aan.

Nominaties:

- Huisje met havenlicht-aan het einde van de Westhavendam Lemmer beter bekend als het Eintsje fan 'e daam.
- Gemaaltje aan het Lodo van Hamelpad, aan de oever van het Tjeukemeer bij Oosterzeeburen.

Beoordeling:

Nieuwburen 4 Lemmer: woonwinkelpand / oude bakkerswinkeltje

Het pand is een rijksmonument waarin oorspronkelijk een winkel met bakkerij was gevestigd. Het oorspronkelijke interieur was tot enkele jaren geleden nog geheel aanwezig. Het pand was lange tijd niet goed onderhouden en had constructieve gebreken. Helaas is het historische interieur door de vorige eigenaar geheel gesloopt. Dat dit illegaal is gebeurt maakt het extra zuur omdat met enige ondersteuning vanuit monumentenzorg meer van het karakteristieke interieur behouden had kunnen worden. Dat is erg jammer.

Maar dankzij de inzet van de huidige eigenaar die het pand heeft gekocht, nadat het interieur al was gesloopt, krijgt het verhaal toch een positieve wending. De huidige eigenaar heeft het pand gered door het op te knappen en er hier een winkel in te vestigen. Alhoewel de verbouwing van de voormalige bakkerswinkel misschien niet is gegaan op de wijze zoals die binnen monumentenzorg gebruikelijk is, krijgt de eigenaar onze waardering voor diens inzet om dit beeldbepalend pand voor Lemmer te behouden. Lemmer heeft er weer een blikvanger voor teruggekregen.

Woning Pôlle 7 Lemmer

De voormalige directeurswoning bij een houtzagerij is in de afgelopen jaren gerenoveerd. Het is zeer te prijzen dat de huidige eigenaar zich over de woning heeft ontfemd. Zonder hem zou de woning verloren zijn gegaan. Enig lef en zelfverzekerdheid bij de eigenaar valt niet te ontkennen. En misschien bestaat het woonhuis daarom nog. Aan de uitvoering is te zien dat aan het monument veel is vernieuwd en gewijzigd. De commissie had hier graag gezien dat monumentenzorg meer bij het herstel van het woonhuis zou zijn betrokken. Dan waren andere keuzes te maken geweest die wellicht nog meer van het oude karakter van het monument hadden over gelaten. Van belang is ook dat het opgeknapt gebouw als een positieve katalysator zou kunnen werken voor verdere gebiedsontwikkeling in de directe omgeving.

Kerk en bijgebouw Turfland 60 Lemmer

Hoewel deze voormalige kerk niet meedingt naar de prijs, de eigenaar zit in het bestuur van SDL, heeft de jury waardering voor de stijlvolle wijze waarop de kerk een nieuwe bestemming heeft gekregen. De kerk heeft nieuwe functies gekregen zoals een zaal die wordt verhuurd ten behoeve van evenementen en als kantoor. Ondanks of juist dankzij dit nieuwe gebruik is de oorspronkelijke functie als kerkgebouw nog goed te herkennen.

Schoorsteenpijp Oosterzee

Hoewel ook buiten mededinging wegens directe betrokkenheid van SDL, is de reddingsactie van de schoorsteen van de voormalige melkfabriek toch het vermelden waard. Het voortbestaan van de fabriekspijp leek even in het geding te zijn toen de eigenaar van de fabriekspijp, KPN, deze wilde slopen. Ondanks het feit dat enkele omwonenden het graag anders hadden gezien, is de fabriekspijp aangewezen als gemeentelijk monument.

Omdat de commissie haar mandaat zo ruim mogelijk ziet, geeft zij het volgende in overweging. De commissie zou het geweldig vinden als het terreintje rond de fabriekspijp als ontmoetingsplek zou worden ingericht, met bijvoorbeeld bankjes waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten.

Nominaties:

Huisje met havenlicht, aan het van de Westhavendam Lemmer

Het Havenlicht is een klein gebouwtje en oogt op het eerste gezicht weinig bijzonder. Als het aan de plannen van de gemeente had gelegen was het verdwenen en vervangen door een modern havenbaken. Maar actie vanuit verschillende stichtingen o.m. St. Dorpsbehoud Lemsterland, St. Oud Lemmer, inwoners en een handtekeningenactie vanuit de bevolking bracht de gemeente op andere gedachten. Dit markante baken wordt als de raad akkoord gaat een gemeentelijk monument. Het is begin dit jaar gerestaureerd.

Waardering heeft de commissie voor de zorgvuldige uitvoering van de restauratie. Het havenlicht is een typisch voorbeeld hoe een op het eerste gezicht onbeduidend object de omgeving elan en karakter kan geven. Aan de hand van oude foto's is door de plaatselijk smid Johan Otten het ijzerwerk teruggeplaatst. Het havenlicht vormt niet alleen een baken voor de scheepvaart, maar ook voor de nieuwsgierige wandelaar die aan het 'Eintsje fan 'e daam' wordt verrast door een bank en een steiger vanwaar hij het IJsselmeer kan overzien. In uitmontering is er sprake van een interessante referentie naar de voormalige remwerken aldaar. Kuieren over de pier heeft er een attractie bij gekregen.

Gemaaltje aan het Ludo van Hamelpad, oever Tjeukermeer bij Oosterzee

Aanleiding om het gemaaltje te nomineren is het feit dat het pas geleden is gerestaureerd en dat het voor het publiek nu permanent toegankelijk is gemaakt en als vogelkijkhut is ingericht. Aan de gevel hangt een Friese vlag ten teken dat iedereen hier welkom is. Het gemaaltje ligt op een opvallende, prachtige locatie aan een bocht aan de fietsroute, bij het Tjeukemeer aan het Lodo van Hamelpad. Het gemaaltje is ook vanaf de weg goed zichtbaar.

Het gemaaltje vertelt een markante geschiedenis: De oude poldermolen die het weidegebied bemaalde was op een gegeven moment aan vervanging toe. Als het aan het toenmalige waterschap had gelegen dan zou de oude molen worden vervangen door een windmotor. Maar dat mocht niet van de provincie, die het gebruik van elektriciteit wilde stimuleren. En natuurlijk kwam dit ook het eigen en net opgerichte PGB ten goede. En aldus geschiede.

Ooit hebben langs het Tjeukermeer meerdere elektrische gemaaltjes gestaan. De meesten zijn inmiddels verdwenen, maar dit elektrisch gemaaltje uit 1920 bestaat nog. Het gemaaltje is door Plaatselijk Belang Oosterzee in 1992 gered van sloop. In 2001 is het gemaaltje voor een symbolisch bedrag in handen gekomen van Plaatselijk Belang Oosterzee en opgeknapt. Het gemaaltje, met daarin de originele elektromotor is recentelijk gerestaureerd. Zo zijn het voegwerk en de houten luiken hersteld. Ook hebben de deur, de vensters en het interieur een schilderbeurt gekregen. Het gemaaltje is door inzet van enkele vrijwilligers en met steun van vele inwoners behouden en wordt met grote

zorg beheerd. Wat het ook zo bijzonder maakt is het feit dat dit gemaaltje een bestemming heeft gekregen als vogeluitkijkpunt, dat het altijd open is voor bezoekers en dat daarmee een schitterende ontmoetingsplek is gecreëerd.

Winnaar

De winnaar van de Lemster Bokking 2018 heeft zich een voorbeeldig opdrachtgever getoond. Uit liefde voor erfgoed is een bijzonder object gered van de sloop en de vergetelheid.

Die liefde en grote betrokkenheid blijkt ook uit het feit dat kleine beschadigingen en vernielingen wel haast de volgende dag weer zijn hersteld door de eigenaar.

Bovenal is een in onbruik geraakt monument weer leven ingeblazen met een nieuwe functie. De plek is nu altijd open voor bezoekers en daarmee opgewaardeerd als een nieuwe ontmoetingsplek op een prachtige locatie.

De Lemster Bokking 2018 gaat naar:

Plaatselijk belang Oosterzee, voor het gemaaltje aan het Lodo van Hamelpad

Nawoord

Het gezamenlijk als inwoners werken aan behoud van een monumentaal pand of door een individu wordt door de commissie bijzonder gewaardeerd en hopelijk blijft de zorg naar dergelijke panden ook in de toekomst gewaarborgd. Daar hebben verschillende partijen zoals gemeente de Fryske Marren, plaatselijk belangen, stichtingen, bewoners en eigenaren een belangrijke rol in. Uit het geheel blijkt dat de motivatie groeiende is en dat is een goede ontwikkeling.

